
UKAZANJA GOSPE U GUADALUPEU

Josip Marčelić, Split

UDK 248.12 (72 Guadalupe)
Stručni članak
Primljeno 3/2005.

Sažetak

Autor iznaša činjenicu Gospinih ukazanja u Guadalupeu u Meksiku, 9. 10. i 12. prosinca 1531., polazeći od aktualnog interesa na području Meksika i Južne Amerike, i to na crkveno-vjerničkom, kao i na kulturalnom, sociološkom i znanstvenom planu. Najprije iznosi povijesnu činjeničnost Gospinih ukazanja. Potom promatra Gospino ukazanje kao most koji povezuje Indiose i Španjolce, Novi i Stari svijet. Znanstveno pak proučavanje Gospine slike privlači brojne znanstvenike te postaje područje interdisciplinarnih proučavanja, koja nadilaze vjerničku i kontinentalnu pripadnost. Gospina slika na plaštu (tilmi) Indiosa Juana Diega izazov je slikarima, umjetnicima, kemičarima, fotografima, zvjezdoznancima, oftalmolozima, geografima i drugima. Ona je Aheropita. Gospino ukazanje i slika, važni su za čitav život i identitet Crkve i različitih narodnosti u Meksiku i Latinskoj Americi. S crkvenoga gledišta značajno je da su ukazanja Gospe Guadalupske među prvima službeno priznata od mjesne i sveopće Crkve i da je Gospino svetište u Guadalupeu najveće marijansko svetište na svijetu.

Ključne riječi: Amerika i Europa, Gospa, Guadalupe, Indiosi i Juan Diego, kršćanstvo, Latinska Amerika, Meksiko, slikari, Španjolci, tilma, ukazanja, znanstvena istraživanja na Gospi Guadalupskoj.

Uvod

U posljednje vrijeme sve više se piše o Gospi Guadalupskoj: o njezinim ukazanjima i posebno o njezinoj slici. O tome dostatno govore stranice na Internetu, kao i brojne knjige te znanstvene ustanove i pojedinci koji proučavaju guadalupski događaj, sliku i pobožnosti povezane s tim najvećim Marijanskim svetištem na svijetu.

Većina knjiga je na španjolskome, ali i na drugim jezicima postoji već obilna literatura o događaju Gospinih ukazanja urođeniku Juanu Diegu, o utjecaju tog događaja na život Meksika i Latinske Amerike, te posebno o znanstvenim istraživanjima Gospine slike, koja su zainteresirala mnoge istaknute znanstvenike i izvan Meksika.

Važno je istaknuti da guadalupski događaj traje i budi zanimanje već gotovo pet stoljeća, te neprestano raste zanimanje za njega, a širi se i na druga, izvancrkvena i općeljudska područja. On ima svoj duboki odjek u čitavoj povijesti Meksika otkako je Meksiko, od vremena njegova otkrivanja pa i američkog kontinenta u cijelosti.

U tom smislu spomenimo antologijsku knjigu: *Testimonios históricos guadalupanos* Ernesta de la Torre y Ramira de Anda, u kojoj autor otkriva opseg i doseg guadalupskog događaja. Knjiga donosi mnoštvo osvrtâ na događaj, pod različitim njegovim vidovima!¹

Da bismo mogli bolje upoznati taj događaj i vrednovati ga, svakako valja ponajprije upoznati njegove početke.

I. GOSPINA UKAZANJA U GUADALUPEU

Najpotpuniji izvještaj o Gospinim ukazanjima donosi spis *Nican Mopohua (Ovdje se priča)*, koji je napisao urođenik Antonio Valerio, 15-20 godina nakon samih ukazanja. Taj izvještaj je prilično opširan i trebalo bi ga donijeti u cijelosti da bismo uočili bogatstvo elemenata koji se u njemu kriju. Uz to bi ga trebalo protumačiti da bismo razumjeli pojedine izričaje i slike. Dakako da prostor ovog članka to ne dopušta; stoga ćemo se zaustaviti samo na nekim bitnim točkama.²

¹ Knjiga E. de la Torre y Ramiro Navarro de Anda, *Testimonios históricos Guadalupanos* (Fondo de Cultura Económica, México, 1982.) osvrće se na Gospina ukazanja na brdu Tepeyacu tijekom 450 godina i iznosi raznolika razmišljanja: povijesna, polemička, poučna, pjesnička, teološka, politička... uvijek na specifičan meksički način. To je zapravo antologija raznolikih književnih vrsta, u kojoj nalazimo istraživanja, rasprave, pjesme, povijesna djela, sociološka i književna; ondje se nalaze i svjedočanstva i egzegetska djela. Fenomen guadalupski u njoj osvjetljuju istaknuti teolozi, publicisti i povjesničari jer je on "zrcalo nacionalne svijesti".

² Uskoro će izići knjiga Josipa Marčelića, *Gospa Guadalupska – Aheropita. Znanost i vjera*, "Duh i voda", Jelsa, 2005. U njoj se nalazi cjelovit izvještaj o Gospinim ukazanjima, kao i tumačenje pojedinih slika i izraza, koji mnogo govore i znače urođenicima.

1. Vidjelac Juan Diego

Prema tom izvještaju Gospa se ukazala urođeniku Juanu Diegu, čije aztečko ime glasi Cuauhtlatoatzin (što znači: Orao koji govori ili Onaj koji govori kao orao). Smatram da je važno spomenuti ovdje njegovo izvorno ime, jer je značajno pri tumačenju guadalupskog događaja i Gospine slike.

Rođen je god. 1474. u blizini glavnoga grada Azteka, a umro je 1548. Kada mu se god. 1531. ukazala Gospa, bio je zreo čovjek, udovac.

2. Prvo Gospino ukazanje

Deset godina nakon osvajanja Meksika, kad je polako započela njegova evangelizacija, u subotu 9. prosinca 1531., veoma rano, Juan Diego, koji se prije nekoliko godina bio krstio, uputio se na subotnju misu i katekizam u Tlatelolco (dio tadašnjega glavnoga aztečkog grada zvanog Tenochtitlán, tj. grad Tenocha),³ gdje su franjevci imali svoj prvi samostan i crkvu u gradu Mexicu.

Kada je Juan Diego stigao na obronke brežuljka zvanog Tepeyac (=vrh brda), najednom je začuo divno pjevanje, skladno i umilno, koje je dolazilo s vrha brežuljka; ugledao je bijel i sjajan oblak s prelijepom dugom. Bio je zadivljen onim što je čuo i gledao.

Dok je stajao tako u zanosu pjevanje je najednom prestalo i začuo je ženski glas, mio i nježan, koji ga je pozivao s brda: "Juanito, Juan Dieguito". Odazvao se glasu i popeo se na brdašce. Ondje je susreo prelijepu gospođu, koja ga je promatrala i pozvala da joj pristupi.

Pred njom se Juan Diego prostro i onda ponovno začuo sladak i nježan glas Nebeske Gospe, na meksičkom jeziku: "Čuj, moj mali sine, Juanito... Znaj, i budi siguran, moj maleni preljubljeni sine, da sam ja uvijek Neokaljana, vazda Djevica Marija, Majka pravoga Boga, po kojemu sve živi, koji je Stvoritelj ljudi, Gospodar neba, Gospodar zemlje. Veoma tražim i želim da mi se ovdje sagradi sveta kućica, gdje ću ljudima darivati svu svoju ljubav, svoju sućut i svoju pomoć, svoje spasenje: jer ja sam zbilja vaša milosrdna majka, tvoja i svih

³ Mislim da je potrebno navesti ova imena u izvornom aztečkom jeziku, bez opisnih prevođenja.

ljudi koji nastavaju ovu zemlju, i svih ostalih naroda koji mene ljube, koji me zazivaju, koji me traže, koji se u mene uzdaju. Ovdje ću čuti njihov plač i njihovu žalost, da ublažim i iscijelim sve njihove patnje, bijede i boli. A da bi se ostvarilo ono što traži moje milosrdno srce, idi u palaču biskupa grada Mexica, i kaži mu da te ja šaljem. Otkrij mu kako veoma želim da mi ovdje sagradi kućicu, da mi podigne kapelu u podnožju ovoga brda. Reci mu sve što si vidio i čuo, i čemu si se divio.”

Da ne iznosimo dosta dug izvještaj o ukazanju, u daljnjem tekstu donosimo kratak prikaz ostalih triju Gospinih ukazanja.

Poslije sv. mise Juan Diego je otišao biskupu fra Juanu Zumárragu, ispričao mu svoj susret s Gospom i prenio mu njezinu želju da joj se na tom mjestu sagradi kapela. No, biskup je sumnjao u Gospino ukazanje i rekao Juanu da će se ponovno vidjeti.

3. Ostala Gospina ukazanja

Drugo Gospino ukazanje dogodilo se iste subote, 9. prosinca, kad se Juan Diego vraćao kući. Gospa ga je čekala na istome mjestu. On joj je žalostan, iznio neuspjeh svojega poslanja. Gospa mu je kazala neka sljedećeg dana još jednom posjeti biskupa i prenese mu njezinu želju.

Treće ukazanje zbilo se u nedjelju, 10. prosinca 1531. Poslije sv. mise Juan Diego je ponovno pošao biskupu i prenio mu Gospinu želju. Biskup je tada zatražio od Juana neka prenese Gospi da on traži od Nje ZNAK da se doista ukazuje. Na povratku kući Juan je ponovno susreo Gospu i prenio joj biskupovu želju. Gospa je obećala da će biskupu poslati znak.

Četvrto ukazanje Gospe zbilo se u utorak, 12. prosinca 1531., kada je Juan Diego žurio u Tlatelolco po svećenika za svojega teško bolesnog ujaka Juana Bernardina. Tada ga je Gospa ponovno susrela i rekla mu utješne riječi, koje zbog njihove važnosti donosimo bez skraćivanja: “Što se to događa, najmanji među mojim sinovima? Kamo ideš, kamo si se uputio? (...) Čuj i stavi u svoje srce, moj najmanji Sine, neka te ništa ne žalosti, neka ništa ne smućuje tvoje lice ni srce; nemoj se bojati te bolesti, niti ikoje druge bolesti, niti bilo koje nevolje. Zar nisam ovdje? Ja, tvoja Majka? Zar nisi pod mojim pogledom i mojom zaštitom? Nisam li ja izvor tvoje radosti? Ne stojiš li pod mojim plaštem, u mojem naručju? Što možeš više poželjeti?” I Nebeska Gospa ga uvjeri: “Neka te ništa ne

smućuje, niti žalosti. Neka te ne smućuje bolest tvog ujaka, jer od nje za sada neće umrijeti. Budi siguran da je već ozdravio.”

I doista, tog časa Presveta Djevica se susrela s ujakom Juanom Bernardinom vraćajući mu zdravlje, što će Juan Diego poslije doznati.

Makar su to četiri Gospina ukazanja u Guadalupeu, ipak slikari redovito kao četvrto ukazanje slikaju zgodu kada se Gospa pojavila na tilmi Juana Diega, pred biskupom Zumárragom.⁴

To je zapravo peto Gospino očitovanje, a ne ukazanje, kada se u Biskupovu dvoru na *Diegovoj tilmi pojavila čudesna Gospina slika*, u utorak, 12. prosinca 1531. Tog je dana Diego pred biskupom raširio svoj plašt s ružama, koje mu je Gospa, usred zime poslala kao znak što ga je biskup tražio. Prisutni su u trenutku na priprostoju urođeničkoj tilmi ugledali prekrasnu Gospinu sliku.

Biskup je na taj znak kleknuo i zatražio u Gospe oprostjenje, jer je sumnjao u njezina ukazanja. Odmah je Diegovu tilmu s Gospinom slikom ostavio u svojoj biskupskoj kapeli i sljedećih je dana dao na mjestu ukazanja sagraditi kapelu, kako je to Gospa tražila. Na Sv. Stjepana, 26. prosinca kapela je bila završena i u procesiji Gospina slika je svečano prenesena iz biskupova dvora u kapelu na Tepeyacu.

II. KRITIČKI OSVRT NA GOSPINA UKAZANJA

Razumljivo je da nas, kao kritičare i znanstvene ljude, posebno zanima povijesna utemeljenost tih izvještaja o Gospinim ukazanjima. Stoga se, makar kratko, osvrnimo na taj kritički problem.

Povijesnost ukazanja

Među povijesnim opisima ukazanja najstariji je prvobitni kratak zapis poznat pod nazivom *Inin huey tlamahuizoltzin (Ovo je veliko čudo)*. Taj izvor (iz 1541. do 1545. godine) pripisuje se Juanu Gonzalezu (1500.–1590.) i u bitnome se podudara s duljom verzijom

⁴ Usp. Ana Rita Valero De García Lascaraín, *Las apariciones de la Virgen de Guadalupe*, u: *Guía México desconocido* (Edic.): Virgen De Guadalupe, México, 2001., str. 7-10; opisi ukazanja su veoma jasni, kratki, pregledni.

o ukazanju, koja je poznata kao *Nican Mopohua* (Ovdje se priča). Ta se verzija pripisuje Antoniju Valerianu (1531.-1605.), jednomu od suradnika fra Bernardina de Sahagúna.⁵ To se djelo stavlja u razdoblje od 1548. do 1555. ili najkasnije do 1560. godine.⁶

Prva teškoća pri utvrđivanju povijesnosti ukazanja jest nedostatak službenih pisanih priznanja biskupa grada Mexica, Juana de Zumárraga u kojemu bi se izričito govorilo o Gospinu ukazanju i njezinoj poruci. Mnogo, međutim govori činjenica da je biskup odmah dao sagraditi kapelu u čast Gospine slike, nastale na čudesan način. Uz to, ipak postoje neki kodeksi koji potvrđuju usmenu predaju. Povijesni izvori koji potvrđuju ukazanje Djevice Marije iz 16. st. prilično su brojni (njih dvadesetak) i pouzdani. Neki pak izvorni dokumenti nepovratno su izgubljeni. *Centar guadalupskih studija* (*Centro del Estudios Guadalupanos – C. E. G.*) u gradu Mexicu, objelodanjuje *Monumenta Historica Guadalupanensia*, potiče Nacionalne guadalupske susrete (od 1976.), i izdaje reviju *Historica*, koja je službeni organ Centra, a utemeljena je 1977. Na temelju dosadašnjih kritičkih studija događaji Gospinih ukazanja imaju svoju povijesnu utemeljenost.

Najvažniji dokument poslije Gospine slike svakako je već spomenuti spis *Nican Mopohua* (prema početnim riječima: "Ovdje se priča"), originalni kodeks što ga je na jeziku *náhuatl* napisao jedan plemeniti i školovani indios iz Kolegija Santa Cruz u Tlatelolcu, najvjerojatnije Antonio Valeriano, jedan od onih koji su o meksičkoj kulturi i događajima informirali fra Bernardina de Sahagúna. Nažalost, izvorni dokument je izgubljen, ali je autentičnost sadržaja potvrdio najistaknutiji stručnjak. Original je vjerojatno napisan sredinom 16. stoljeća. Nešto kasnije tiskan je i španjolski prijevod izvještaja o ukazanjima Gospe Guadalupske prema Valerianovom tekstu. U najnovije vrijeme je u kodeksu koji nosi oznaku "1548", prema godini svojega nastanka, nađen i potpis Antonija Valeriana s odgovarajućim glifom (urođeničkim pismom), kao i potpis fra Bernardina de Sahagúna. Na temelju svih tih okolnosti, danas se

⁵ Fra Bernardin de Sahagún bio je profesor latinskoga u novootvorenome koledžu u gradu Mexicu i bio je zadužen za sakupljanje povijesne građe o vjeri, običajima i životu Azteka. Poznato je njegovo djelo, *Historia general de las cosas de la Nueva España*, México, 1829.

Djelo je dragocjeno za poznavanje Azteka, a autor se očitovao kao vrstan povjesničar koji je znao razgovarati s urođenicima i od njih doznati obavijesti koje su Europljanima bile dragocjene.

⁶ Usp. I. Mužić, (priredio i uvodnu raspravu napisao), *Gospa Guadalupska*, Naklada Bošković, Split, 2003., str. 23.

autentičnost događaja Gospina ukazanja drži sigurnom, makar neki i dalje raspravljaju kakva je uloga fra Bernardina de Sahagúna u sastavljanju spisa.⁷

a) Povijesnost ukazanja Gospe u Guadalupeu potvrđuju i drugi dokumenti iz 16. st.

Među njima su dokumenti iz Meksika, kao i oni iz Europe.

Starost predaje o čudesnom Gospinu ukazanju posebno potvrđuje kodeks "1548", koji se inače naziva i "Kodeks Escalada"⁸, i već smo ga spomenuli.

Urođenički guadalupski izvori zauzimaju temeljno mjesto. Velika većina tih izvora proizlazi iz konteksta náhuatl, čiji jezik obiluje književnim izričajima.

Postoje i dokumenti Mestika⁹ koji ozbiljno potvrđuju povijesnost guadalupskog događaja, jer pokazuju živu guadalupsku tradiciju u meksičkom narodu koji se rađa.

Posjedujemo i europske dokumente iz 16. st. na španjolskome jeziku, a odnose se na Gospu Guadalušku. Većina ih je nastala u drugoj polovici 16. stoljeća, a trajno se otkrivaju novi dokumenti.

U bilješci donosimo popis tih dokumenata koji se nalaze na str. 17, § 33 Anala Indiosa Juana Bautista.¹⁰

⁷ Usp. Internet: www.TheIian.A.Corona.Cortés.SDB-México.

⁸ Usp. Internet: Virgendeguadalupe – Archivo historico, Codice 1548; usp. I. Mužić, nav. dj., str. 55-62.

⁹ Mestici tvore rasu koja je nastala miješanjem urođenika i Europljana; odatle im i ime Mestik, to znači Mješanac.

¹⁰ a) Documentos Indigenas

Introducción

Nican Mopohua

Noticias curiosas

Anales de Tlatelolco y México

Anales Antiguos de México y sus contornos

Anales de Chimalpahin o Relaciones de Chalco Amaquemecan

Anales del indio Juan Bautista o Diario de Juan Bautista

Anales de Tlatelolco y México o Anales de Juan Miguel

Anales Coloniales de Tlatelolco y México

Códice Telleriano Remensis

Slično nalazimo u istom djelu i na istoj stranici, popis mestičkih dokumenata:

b) Documentos Mestizos

Introducción

Nican Motecpana

Códice Escalada

Testimonio de Fernando de Alva Ixtlilxóchitl

b) Dokumenti iz 17. stoljeća i kasnijih stoljeća

God. 1665. i 1723. biskupi grada Mexica poduzimaju nova istraživanja o istinitosti i autentičnosti štovanja Gospe u Guadalupeu, s ciljem da se dobije odobrenje od Svete Stolice za službeno štovanje Gospe Guadalupske s misom i časoslovom. Time mjesni biskupi kanonski prihvaćaju guadalupsko čudo.

Nadalje, meksički intelektualci znanstveno i teološki produbljuju događaj Gospina ukazanja, želeći ga proširiti u narod.

Među njima je na prvome mjestu Miguel Sánchez, sa svojim djelom napisanim godine 1648., *Imagen de la Virgen María Madre de Dios de Guadalupe*.

Godinu dana nakon Sáncheza, godine 1649., Luis Lasso de la Vega, kapelan u Svetištu na Tepeyacu, objelodanjuje *Huei Tlamahuizoltica (Veliki događaj)*.

Luis Becerra Tanco izdaje godine 1666. djelo *Origen milagroso del Santuario de Nuestra Señora de Guadalupe*.

Inin Huey Tlamahuitzoltzin, atribuido a Juan González
Mapa de Fernando de Alva Ixtlilxóchitl
Inin Huey Tlamahuizoltica
Testamento de Francisco Verdugo Quetzalmamalitzin
Códice Florentino
("Archivo histórico de la Basílica de Guadalupe" (AHBG), ramo: Historia; Caja 101, exp. 1)

Isto djelo donosi i europske dokumente u potvrdu povijesnosti guadalupskog događaja.

c) Documentos Europeos

Introducción
Testamento de Bartolomé López
Testamento de Elvira Ramírez
Informaciones de 1556
Bernal Díaz del Castillo
Pagarés de María Gómez
Testamento de Alonso Hernández de Siles. 1577
Actas de Cabildo. 1568 y 1569; AHBG, str. 17, § 33;
Usp. *L'apparizione all' "indio" Juan Diego* (Usp. Internet: [www.GiulioDante](http://www.GiulioDante.it),
La Madonna di Guadalupe: un caso di "inculturazione" miracolosa, Cristianità
n. 205-206 (1992); I. Mužić, *nav. dj.*, str. 24+26; Internet: [www.our](http://www.ourladyofguadalupe.com) lady of
guadalupe.
Usp. P. Castañeda Delgado, *Guadalupe, Santuario de (México)*, u: Gran
Enciclopedia RIALP, Edic. RIALP, Madrid, 1984., sv. XI, str. 379-380: ondje
nalazimo kratak i zbijen izvještaj: O ukazanjima (str. 579); zatim: O pisanim
dokumentima o ukazanjima (str. 379-380); O usmenoj tradiciji ukazanja (str.
380); O kultu Gospe Guadalupske: izgrađene kapele, papinska priznanja,
proglašenje Gospe zaštitnicom grada Mexica, a poslije i cijelog Meksika te cijele
Latinske Amerike (str. 380).

Isusovac otac Francisco de Florencia objelodanjuje godine 1688. u Meksiku knjigu *La Estrella de el Norte de México*, koji iznosi povijest ukazanja pod vidom Indiosâ.

Miguel Cabrera, umjetnik-slikar, u svojem djelu *Maravilla Americana* (XVIII. st.), ističe neprotumačive crte Gospine slike pod vidom umjetničkim i slikarskim.

U neovisnom Meksiku mnogi autori ističu zaštitu Naše Gospe Guadalupske i proglašavaju je Majkom i Zaštitnicom Meksikanaca.

A Ignacio Manuel Altamirano naglašava: "Ako postoji neka tradicija doista drevna, nacionalna i sveopće prihvaćena u Meksiku, to je ona koja se odnosi na ukazanja Gospe Guadalupske."

III. STAV CRKVE PREMA GOSPINIM UKAZANJIMA I GOSPINOJ SLICI

1. Stav mjesnih biskupa

Vidjeli smo kako je prvi biskup grada Mexica fra Juan Zumárraga najprije sumnjao u ukazanja, a nakon primljenog znaka i pojavka Gospine slike na Diegovoju tilmi povjerovao i dao sagraditi kapelu u čast Gospe Guadalupske.

Slično je nastavio i njegov nasljednik na biskupskoj stolici, nadbiskup Alonso de Montúfar, dominikanac, koji je u svojoj propovijedi na Gospinu sliku primijenio Isusove riječi: "Blažene oči koje vide što vi vidite!"

Biskupi grada Mexica održavaju Svetište i imenuju njegove upravitelje. Upravitelji pak šire pobožnost Gospe Guadalupske i izdaju pisane dokumente o ukazanjima i o čudesima povezanima s Gospom.

Nakon stoljeća i pol crkvena vlast osjeća potrebu da se dobije i odobrenje Rima za čašćenje Gospe Guadalupske, te u tom smislu započinje sa skupljanjem dokumenata koje bi uputila i u Rim radi službenog odobrenja čašćenja Gospe Guadalupske, s posebnim blagdanom i odgovarajućom liturgijom povezanom uz dan Gospina ukazanja i nastanak njezine slike, 12. prosinca. Bilo je to oko god. 1666.

Upravo s tim poticajem za službeno odobrenje Gospina čašćenja povezana su i početna znanstvena ispitivanja Gospine slike.

Papa Klement IX. godine 1667. izdaje bulu kojom odobrava javno liturgijsko štovanje Gospe Guadalupske, s posebnom svetkovinom i s posebnim misnim obrascem, dana 12. prosinca.¹¹

I drugi meksički biskupi gaje i šire pobožnost u čast Gospe Guadalupske.

2. Papinska odobrenja

Osim pape Klementa IX. i drugi pape su u više navrata i na razne načine odobravali čašćenje Gospe Guadalupske.

Papa Inocent X. odobrio je već godine 1560. kovanje medalje Gospe Guadalupske, dakle, 30 godina nakon Gospina ukazanja.

A papa Grgur VII. (1572.-1585.), koji je reformirao kalendar, te se naš sadašnji kalendar i naziva gregorijanskim), udijelio je oproste onima koji posjete svetište Gospe Guadalupske. Papa Aleksandar VII. udijelio je potpuni oprost onima koji posjete svetište Gospe Guadalupske na godišnjicu njezina ukazanja 12. prosinca.

Papa Benedikt XIV. je nakon Postupka iz godine 1666. odobrio posebnu službu Božju za Gospu Guadalupsku i dao joj posebne počasti i povlastice.

Po dopuštenju pape Lava XIII. slika Gospe Guadalupske okrunjena je 12. listopada 1895.¹²

Dana 24. kolovoza 1910. papa Pio X. proglašava Djevicu Guadalupsku "Nebeskom zaštitnicom" čitave Latinske Amerike.¹³

Papa Pio XII. je 12. listopada 1945., na 50. obljetnicu krunjenja Gospine slike, Našu Gospu Guadalupsku proglasio ZAŠTITNICOM ČITAVE AMERIKE.¹⁴

Stav pape Ivana Pavla II.

Život Karola Wojtyły posebno je obilježen pobožnošću prema Djevici Mariji. U mladenačkim danima, za vrijeme Drugoga svjetskog

¹¹ *La devozione e la sua diffusione* (del culto della Madonna di Guadalupe) (usp. www.GIULIO DANTE GUERRA, Cristianità n. 205-206 (1992).

¹² Usp. C. Perfetti, *nav. dj.*, str. 25.

¹³ Usp. *Isto*, str. 25.

¹⁴ Usp. C. J. Wahling, *Past, present and future of Juan Diego*, Woodside, N. Y., U.S.A., 1972., str. 107-117.

rata, duboko je dirnut knjigom Grigniona de Montforta o "pravoj pobožnosti prema Mariji".¹⁵ Tako se on već tada posve predao Mariji i poslije kao svoje papinsko geslo uzeo: TOTUS TUUS.

Zanimljivo je da Karol Wojtyła odmah nakon svojega biskupskog ređenja hodočasti Gospi na Jasnu goru, i tako je svoje prve korake upravio u marijansko svetište. To ga vodi na prvo apostolsko putovanje u Meksiko, pred noge Gospe Guadalupske, "a la Virgen Morenita", "Crnoj Gospi", poput one s Jasne gore. Papino hodočašće u guadalupsko svetište zbilo se u siječnju 1979. I ono je na neki način nadahnjivalo i usmjeravalo sve sljedeće godine njegova papinstva, kako sam Papa o tome piše. Toga se Papa dobro sjeća u svojoj knjizi "Ustanite, hajdemo!"¹⁶

Pri posjetu Gospi Guadalupskoj, prigodom proglašenja blaženim i poslije svetim Juana Diega, ističe veliku ulogu koju je Djeвица Marija odigrala u Meksiku i u čitavoj Latinskoj Americi.

IV. ZNANSTVENA PROUČAVANJA

Neobičnost nastanka Gospine slike, kako nam povijesni dokumenti svjedoče, pobuđuje čuđenje i znatiželju. Želja da se dobije odobrenje čašćenja slike potiče biskupe grada Mexica da pristupe potanjem proučavanju svih vidova povezanih s činjenicom Gospinih ukazanja i s Gospinom slikom.

Od prvog časa Gospinih ukazanja i znaka danog biskupu Zumárragi u ljudima se pobudilo zanimanje za vid neobičnosti i čudesnosti povezan s tim događajem.

Ono se osobito raširilo nakon nekih čudesa povezanih s čašćenjem Gospe Guadalupske.

Neobičan pojavak slike

◆ Ponajprije, neobični pojavak Gospine slike na Diegovoј tildi pobudio je veliko iznenađenje i zanimanje.

¹⁵ Gian Franco Svidercoschi, *Karol Wojtyła. Biografija Ivana Pavla II. od rođenja do izbora za papu*, Verbum, Split, 2004., str. 79.

¹⁶ Usp. Ivan Pavao II.: *Ustanite, hajdemo!*, Verbum, Split, 2004., str. 45-46.

Tilma

♦ S vremenom se moglo uočiti i običnim okom, bez posebnih aparata za ispitivanje i bez stručne znanstvene spreme da je Diegova tilma sa slikom nešto veoma neobično. Meksikanci su dobro znali da njihova tilma redovito traje nekih 40 godina. Nakon tog vremena njezino se tkanje raspada. No, to nije bio slučaj s tilmom Juana Diega.

♦ Platno tilme otporno je prema dušičnoj kiselini, koja ga nije izjela za nezgode pri čišćenju njezina pozlaćenog okvira (god. 1791.).

♦ Dana 14. studenog 1921. zločinski napad dovodi u pogibao sliku, no ona na čudesan način nije oštećena. Jedan radnik, neki Luciano Pérez, stavlja bombu, skrivenu u cvijeće, na podnožje glavnog oltara u bazilici. Eksplozija je teško oštetila mramorne stube, iskrivila težak metalni križ, porazbijala stakla u okolici, ali staklo na slici ni slika sama nisu oštećeni.¹⁷

♦ U lipnju 1946. Isaac Ochotorena, s Instituta za biokemiju Sveučilišta u gradu Mexicu, utvrđuje da platno potječe iz 16. st. i da je satkano od niti agave tipa maguey (postoji naime stotinjak vrsti agave!).¹⁸

Gospina Slika

Slikari su pak već i običnim očima uočili da je ta slika nešto neobično.

Polovicom 17. st. zatraženo je od protoliječnika¹⁹ i slikara da ispitaju Diegovu tilmu i Gospinu sliku na njoj.²⁰ Lako su uočili neobičnosti slike na Diegovoj tilmi:

¹⁷ Usp. C. Perfetti, *La Madonna di Guadalupe. Fascino e mistero d'una immagine (Messico 1531)*, Ed. San Paolo, IV. ediz., Cinisello Balsamo (Milano) 1997., str. 25-26.

¹⁸ Usp. C. Perfetti, *nav. dj.*, str. 27.

¹⁹ Protoliječnici, odn. proto-medicos na španjolskom, liječnici su iz tih srednjovjekovnih vremena, kad liječnička znanost još nije bila dovoljno razvijena, te su oni ujedno bili i "kemičari". Sjetimo se da i danas "lijekovi" imaju vezu s "kemijom"!

²⁰ Slikar Miguel Cabrera, u svojoj knjizi: *Maravilla Americana, y Conjunto de raras Maravillas* (Čudo Amerike i Dodatak o neobičnim čudesima) god. 1756. donosi rezultate istraživanja iz god. 1751. (usp. C. Perfetti, *nav. dj.*, str. 23).

♦ Ona je naslikana bez obrade platna prije slikanja, na grubom platnu od agave; unatoč tome naslikana strana je poput svile. Odsutnost temeljne obrade platna prije slikanja potvrđuju i ispitivanja Amerikanca Philipa S. Callahana pomoću infracrvenih zraka.²¹

♦ Lik Gospe ima savršen oblik i blage prijelaze.

♦ Tehnika slikanja je također neobična: naime, na slici se susreće nekoliko slikarskih metoda, koje se inače odijeljeno primjenjuju (ulje, akvarel, tempera, fresko slikanje).

♦ Novovjeka otkrića tim su proučavanjima pridružila i druga iznenađenja: boje na slici su neobične i nepoznate.²²

♦ Stoga su je već u davnim vremenima, od 16. st. nazivali slikom "koju nije napravila ljudska ruka", "koja nadilazi ljudske tehnike". U novije vrijeme to se izražava stručnim izrazom AHEROPITA (=nenačinjena rukom!), poput slike Isusova tijela na Svetom platnu koje se čuva u Torinu.²³

♦ Znanstvenik Garibi Tortolero izjavljuje da na Platnu nema znakova kista, niti tragova koji bi pokazivali da je djelo ljudskih ruku.²⁴

♦ God. 1963. američki Kodak fotografira sliku i zaključuje da je ona "priljubljena" ili "utisnuta" u platno. Do istovjetnih rezultata doći će godine 1975. Eduardo Turati Álvarez, iskusan oftalmolog, i Carlos Salinas.²⁵

Slike u očima

♦ U svibnju 1951. Carlos Salinas, izvrstan crtač i fotograf, ispitujući neke fotografije u naravnoj veličini, otkriva jedno ljudsko poprsje odraženo u očima Djevice. Daljnje studije na oftalmoskopu potvrđuju njegovo otkriće i ujedno otkrivaju druga dva odraza.

²¹ Usp. C. Perfetti, *nav. dj.*, str. 28.

²² God. 1936. Nijemac Richard Kuhn, direktor sekcije za Kemiju "Kaiser Wilhelm Instituta" u Heidelbergu (dobitnik Nobelove nagrade za kemiju god. 1938.), ispituje dvije niti originalne ayate (tilme), jednu crvenu i jednu žutu, ali u njima ne uspijeva otkriti nijedan tip biljne, životinjske ili mineralne boje. (usp. C. Perfetti, *nav. dj.*, str. 26).

²³ Usp. J. Marčelić, *Turinsko platno – Znanost i vjera. Znak i izazov XX. stoljeću*, Jelsa, 1994., str. 190 sll.

²⁴ Usp. C. Perfetti, *nav. dj.*, 27.

²⁵ Usp. *Isto*, str. 27-28.

Takve odražene slike, koje se praktično ne mogu dobiti na ravnoj i zagasitoj površini, posve odgovaraju optičkim zakonima od Purkinje-Sanson.²⁶

♦ Dana 26. svibnja 1956. Javier Toroello Bueno, okulist i kirurg, nakon dugih ispitivanja i pomnih istraživanja potvrđuje da se u očima Djevice vide neki likovi koji odgovaraju ljudskim bićima. I drugi okulisti to potvrđuju: među njima su Rafaél Torija Lavoignet, Guillermo Silva Riviera, Ismaél Ugalde Nieto i Amerikanac Charles Wahling.²⁷

♦ Nakon 1980. god. dr. José Aste Tonsmann, stručnjak za digitalnu analizu svemirskih slika, utvrđuje jasnu prisutnost različitih odraza ljudskih likova u očima Djevice, po digitalnom povećanju slika i do 2500 puta od originalne veličine.²⁸

Zvijezde na Gospinu plaštu

♦ Znanstvenik Mario Rojas otkriva povezanost između zvijezda na Djevičinu plaštu i rasporeda zvijezda za zimskog solsticija godine 1531.²⁹

O tim i drugim znanstvenim otkrićima opširnije izvješćuje knjiga o Gospi Guadalupskoj koja će uskoro izići na hrvatskome.³⁰

V. ZAKLJUČAK

Utjecaj pobožnosti prema Gospi Guadalupskoj na život Crkve u Meksiku

Pučka pobožnost

Očito je da je pučki katolicizam Meksika rođen, živi i razvija se oko štovanja i pobožnosti prema Djevici Guadalupskoj. Latinskoamerički biskupi svjesni su da je katolička "vjera Crkve obilježila dušu Latinske Amerike, kao i kulturalnu matricu kontinenta, iz koje su

²⁶ Usp. *Isto*, str. 27.

²⁷ Usp. *Isto*, str. 27.

²⁸ Usp. *Isto*, str. 28.

²⁹ Usp. *Isto*, str. 28.

³⁰ Cjeloviti osvrt na Guadalupsko ukazanje i njegov odjek u životu Meksika, te posebno znanstvena proučavanja Gospine slike obrađuje knjiga Josipa Marcelića *Gospa Guadalupska – Aheropita. Znanost i vjera*. Knjiga treba uskoro biti objelodanjena, u nizu "Duh i voda", Jelsa, 2005.

rođeni novi narodi. Evandjelje, utjelovljeno u (tim) narodima sve ih povezuje u povijesno-kulturalnu izvornost, zvanu Latinska Amerika. A Djevica Guadalupska stoji na početku te evangelizacije i prejasni je simbol tog identiteta”.³¹ Ona nije samo simbol, jer se pučka pobožnost rađa iz kršćanske vjere i u Meksiku ima fizionomiju mestičke Djevice Guadalupske: “Već od početka Marija predstavlja veliki znak, majčinskoga i milosrdnog lica, blizine Oca i Krista, i poziva da s njima uđemo u zajedništvo. Marija je također bila glas koji je potaknuo na sjedinjenje među ljudima i narodima. Poput guadalupskoga svetišta, jednako su tako i druga marijanska svetišta na kontinentu znak susreta vjere Crkve s latinskoameričkom poviješću.”³²

“Pobožnost Djevici Mariji kralježnica je pučkog katoličanstva” (Baltazar López).

I papa Ivan Pavao II. je u nekoliko puta za svojih posjeta Meksiku, govorio o pučkoj guadalupskoj pobožnosti. Među ostalim je rekao: “Ona je divna simbioza koju je meksički narod znao ostvariti od najboljih elemenata svoje prošlosti – to jest iz čežnje za božanskim, prisutne u autohtonim narodima, i elemenata svoje kršćanske budućnosti u koju je upravo ulazio.” Papa shvaća potrebe naroda “čije srce kuca u svetištu Majke Božje Guadalupske”. U pučkoj pobožnosti Meksika Papa vidi “pravi izraz duše jednog naroda, koja je dirnuta milošću i oblikovana od sretnog susreta između evangelizacijskog djelovanja i mjesne kulture”.

A biskupi u Puebli ističu: “Pučka pobožnost ne samo da je objekt evangelizacije nego je ona sama, ukoliko sadrži utjelovljenu Božju Riječ, aktivni način kojim narod trajno evangelizira samoga sebe” (Puebla, n. 450).³³

Gospa Guadalupska prisutna širom Meksika

Gotovo da nema biskupije ni grada u Meksiku koji nema svetište posvećeno Mariji. Neki gradovi poput Guanajuata i Zacatecasa u svojemu grbu imaju Marijin lik. Kip Gospe Zakatekaške (koji je uništen u požaru) i Gospe Guanahuatske (koji i danas postoji) Meksiku je darovao španjolski kralj u XVI. stoljeću. Glavna marijanska svetišta

³¹ Usp. Izjava biskupâ Latinske Amerike, Puebla, (1979.), br. 445-446.

³² Usp. Izjava biskupâ Latinske Amerike, Puebla, (1979.), br. 282.

³³ Usp. C. Perfetti, *La Madonna di Guadalupe*, nav. dj., str. 193-197.

u Meksiku su: Naša Gospe od Sela, zaštitnica biskupije Queretaro (biskup i vjernici, pa i oni stariji, onamo hodočaste pješaćeci osam dana); Naša Gospa Zapopanska, kraj Guadalajare; Naša Gospa od Sv. Ivana od Jezera; Naša Gospa od Ružarija u Tepicu; Naša Gospa Žalosna, zaštitnica Tepica; Naša Gospa od Ocotlána i Tlaxcale, zaštitnica nadbiskupije Puebla; Naša Gospa Pomoćnica, nedaleko od glavnoga grada Meksika, itd. Mariju se u Meksiku časti pod oko 200 naslova, ali glavni je njezin naslov - Naša Gospa Guadalupska.³⁴

Pri hodočašćenju Meksikom, gotovo u svakoj katedrali, svetištu, župnoj i samostanskoj crkvi susretneš Sliku Gospe Guadalupske. Brojne kapele njoj su u čast posvećene.

Gospino svetište – glavni pokretač evangelizacije u Meksiku

“Gospa nadahnjuje pastoralni rad i plan u ovom svetištu” – ističe rektor svetišta.

“Kao što nam Marija pri svojem dolasku u Guadalupe donosi svojega Sina Isusa – tako Ona prati pastoralni plan u svetištu Gospinu. A taj evangelizatorski, pastoralni plan – polazi od Utjelovljene Riječi Očeve.

♦ polazi od Krista koji sebe naviješta: proročki navještaj; vjera koja se naviješta;

♦ od Krista koji se živi: socijalni pastoral; pastoral karitasa;

♦ od Krista koji se liturgijski slavi: liturgijski pastoral.

Polazeći od ovog trostrukoga programa: proročkoga, socijalnoga i liturgijskoga – iskrsnule su 32 apostolske skupine, koje pripadaju različitim područjima pastoralna.

A glavni evangelizator ovdje je Sveta Marija Guadalupska. Mi ostali joj pružamo svoje ruke, svoje tijelo, svoju inteligenciju, svoje srce!

Guadalupska bazilika nije samo duša i srce Meksika, ona je duša i srce američkog kontinenta.

Odavde kreće naša misao i nakana da se pomirimo s našim predima, s našom kulturom, s našom povijesti, da trajno naviještamo Evandjelje. Taj navještaj je kerigmatski, apostolski.

³⁴ Usp. I. Mužić, *nav. dj.*, str. 44-45.

Marijino nam lice objavljuje lice Božje koje je Ljubav, objavljuje nam Isusa Krista i naviješta nam da je ona Majka istinitoga i pravoga Boga po kojemu se živi.

Marija nam donosi Krista, uči nas hodati s Kristom, nositi Krista drugim ljudima. Ona nam ponavlja one riječi koje reče u Kani Galilejskoj: 'Učinite kako vam (Isus) rekne'!

Marija je hod ka Kristu, uči nas hoditi s Kristom i nositi Krista drugim ljudima, po Ikoni svojega bića i života!"³⁵

Marija se u Guadalupeu očituje posebno kao Majka

Sadašnji rektor Gospina svetišta u Guadalupeu mons. Diego Monroy Ponce ističe posebno da se Marija u Guadalupeu posebice očituje kao Majka. U Lurd se, naime, dolazi moliti Gospu za zdravlje, u Fatimi se moli za obraćenje, a u Guadalupe se dolazi radi susreta s Marijom kao Majkom! Ona reče Juanu Diegu jednog dana, zabrinutom i žalosnom zbog teške ujakove bolesti: "Neka te ništa ne muči, ne zabrinjava. Zar nisam ovdje JA, koja sam tvoja Majka?! Zar nisi pod mojim vodstvom? pod mojom zaštitom? Zašto si zabrinut?"

Tisuće i tisuće, milijuni i milijuni hodočasnika koji posjećuju Tepeyac, dolaze kao što sin dolazi u majčinsku kuću. Jer Ona očituje nježnost, razumijevanje, slatkoću, ljubaznost. Ondje doživljavaju Mariju kao Majku, i sebe kao njezinu djecu, te ujedno braću drugih ljudi! Sveta Marija Guadalupska očitovanje je Božje ljubavi.³⁶

³⁵ Usp. J. Marčelić, *Intervju s mons. Diegom Monroyem Ponceom*, Guadalupe, 20. X. 2004. Mons. dr. Diego Monroy Ponce je sadašnji rektor Gospina svetišta u Guadalupeu.

³⁶ Usp. J. Marčelić, *Intervju s Mons. Diegom Monroy Ponce, nav. dj.* Njegovo svjedočenje nas upućuje i na razmišljanje o činjenici našeg Međugorja, kamo dolaze tisuće i stotine tisuća hodočasnika iz čitavoga svijeta. Radi čega oni dolaze u Međugorje? Potaknuti tom činjenicom mnoštva hodočasnika međugorskim događajima koji ih privlače na to milosno mjesto, a prepuštajući mjerodavni sud o nadnaravnosti ukazanja u Međugorju odgovarajućim crkvenim vlastima, mogli bismo reći da hodočasnici dolaze u Međugorje da se sretnu s Kraljicom Mira: koja daje mir po ispovijedi, mir po postu i molitvi, koja preporučuje da se moli za mir pred ratovima, sadašnjim i budućim. Mir Kristov - koji anđeli naviještaju na Božić pastirima i svim ljudima dobre volje, a Uskrslji ga daje svojim apostolima, i apostole šalje u svijet s tim pozdravom: Kada dođete u koju kuću, recite onima koji u njoj prebivaju: Mir vama! To je Mir Kristov, koji svijet ne može dati. Mir Marijin, koji Marija prenosi svojoj djeci! Mir Kraljevstva Božjega – u vremenu i u vječnosti!

Najveće marijansko svetište u Meksiku i na svijetu

U Gospino Svetište u Guadalupeu dolazi godišnje oko 20 milijuna hodočasnika, te je najveće marijansko svetište na svijetu.³⁷

“Urođenici sami svjedoče kako se “sada ne stide biti urođenicima, niti se nositi po urođeničku, niti govoriti urođeničkim *náhuatl* jezikom, jer je Gospa došla k njima po Juanu Diegu, kao Morenita, govorila je jezikom *náhuatl*, bila je odjevena na urođenički način.”

Tako Gospa Guadalupska postaje most između Indiosa i Boga i Krista, između Indiosa i Španjolaca, između Meksika i Europe, između meksičke kulture i čitavog američkog kontinenta!

LE APPARIZIONI DI MADONNA A GUADALUPE

Riassunto

L'Autore parte dall'interesse attuale, molto intenso ed internazionale per le apparizioni della Madonna di Guadalupe (09, 10 e 12 dicembre nel 1531.) e specialmente per l'Immagine della Madonna Morenita sul manto (tilma) dell'Indios Juan Diego. Esamina per prima le fonti storiche del Fatto Guadalupano. Espone l'influsso profondo delle apparizioni della Madonna a Juan Diego come un ponte tra gli Indios e gli Spagnuoli, tra Nuovo Mondo (America) e Vecchio Mondo (Europa). L'Immagine della Madonna però sempre più attira gli scienziati delle diverse discipline e diventa un campo interdisciplinare: per i pittori, artisti, chimici, fotografi, astronomi, oftalmologi, geografi ecc. La Morenita di Guadalupe viene scoperta come “Acheropita”, e diventa carta d'identità per Messico ed America Latina. Da parte della Chiesa le apparizioni di Guadalupe sono tra le prime ufficialmente riconosciute dalla Chiesa ed il Suo Santuario è il più grande Santuario mariano nel mondo. Il culto della Madonna Guadalupana esercita un profondo influsso evangelizzatore su tutti i popoli latino-americani.

Le parole chiavi: apparizioni, Chiesa, esami scientifici sulla Guadalupana, Guadalupe, Juan Diego, Latino-americani, Madonna, Messico, pittori, religiosità cristiana, tilma.

³⁷ Usp. J. Marčelić, Intervju s Mons. Diegom Monroyem Ponceom, *nav. dj.* (vidi bilj. 35).